

СЛАВЕЋИ УМЕТНОСТ КЊИГЕ

ТЕКСТ ИЗ КАТАЛОГА ИЗЛОЖБЕ

Оливера Батајић Сретеновић

Универзитет уметности у Београду, Факултет примењених уметности

Оснивање бијенала и њихова важност углавном се везују за неко давно прошло време. У некадашњој Југославији бијенала уметности су установљавала велика имена наше уметничке и професионалне сцене, а учешће на њима доприносило је афирмацији учесника. Биле су то институције, уз помоћ којих су се, поред самог одржавања изложби, развијале и друге активности, кроз које је културна сцена расла и дефинисала се. Бијенала данас имају различити значај. Углавном то зависи од развоја која су имала након распада Југославије. Нека су и даље важна и на њима се могу видети савремени радови са високим уметничким дометима, а нека живе од старе славе и стагнирају чекајући бољу будућност.

Наша прича почиње у једној спонтаној сарадњи током организације изложбе *Touch it Please! / Догирни молим!*¹ која је одржана у галерији Дома културе студентски град у фебруару 2016. године. Изложба је представљала сарадњу колектива АБА (ABBA, A Bunch Book of Artist) са државног Универзитета Аризоне из Тексаса и Дома културе студентски град, коју је успоставила Маида Груден, уредница ликовног програма Дома културе Студентски град. Никола Радосављевић, тада студент мастер, а данас докторских студија, направио је контакт између Факултета примењених уметности и Дома културе Студентски град са идејом да се наш Факултет укључи у ову сарадњу, било са актуелним студентским радовима, било са радовима из наше богате колекције библиофилских издања. На изложби су биле представљене књиге из колекције ове две институције.

Како је сарадња била занимљива, инспиративна, и веома успешна, кроз анализу могућности одржавања оваквих изложби дошли смо до закључка да би било добро да се значајна годишња продукција библиофилских издања и књига уметника на Факултету примењених уметности може излагати, те представити јавности, на исти начин на који је представљена и поменута изложба. Тако је у новембру 2016. одржана прва оваква изложба под називом *Књига је најбржи начин да се њосишане свештлоси*², инспирисан радом Милице Павловић која је речи песме Мирослава Антића извезла на различите материјале те направила своју прву књигу уметника која је на тој изложби висила у простору и читала се као некадашњи свитци, у вертикалном наративном току. Тражећи начин на који је најбоље представити књиге, тако да оне, као уметничка дела осетљиве природе, ипак могу бити доступне по-

Михалина Мосурек, »13 Stories from the kingdom of Lailonia for People Big and Small«, Академија ликовних уметности Јан Мајшејко, Пољска

сматрачу или читаоцу, одлучиле смо се за столове и ређање књига по личном нахођењу, уједно компоњујући читалачки / посматрачки простор. За прегледање књига предвиделе смо беле рукавице, које поред функције заштите дела од оштећења и прљања, додају још један слој читања у приступу делима, указујући посматрачу/читаоцу на пажњу и поштовање које овакво дело захтева.

Иако је, у поређењу са другим изложбама, најлакше поставити изложбу књига, у поставци је било много сложених организационих захтева, те смо се после овог искуства одлучиле да се она одржава сваке друге године. О томе је између Факултета примењених уметности и Дома културе Студентски град потписан протокол о сарадњи. Осмислиле смо концепт следеће изложбе уводећи још већи број предавања и радионица јер се то показало као занимљив интегрални део оваквог догађаја. Тако је настало бијенале. Пројекат је предложен на конкурс у одобрен од стране Министарства културе и информисања републике Србије. Изложбу је додатно финансијски подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

¹ <http://www.dksg.rs/event/5208>

² <http://www.dksg.rs/event/5676>

Јохан Елм, »Sheep Short Stories«, Есиџонска академија уметности, Есиџонија

Истражујући област и анализирајући радове студената Факултета примењених уметности, а упоредо са све активнијом међународном сарадњом на Факултету и све већом мрежом иностраних факултета са којима смо сарађивали, одлучиле смо се да изложбу подигнемо на виши ниво те направимо студентско бијенале међународног карактера. Оснивање таквог догађаја било је важно из више аспеката: прво, оваквих догађаја до сада није било на нашим просторима, потом, због указивања на важност добро обликованих књига у времену масовне продукције, када су књижаре преплављене лоше обликованим књигама, затим, због дефинисања области која се протеже од књига класично обликованих до књига које се називају књигама уметника (што је област која није до краја јасно дефинисана, те даје простор за одговоре на питања које она поставља) и, на крају, због указивања на потенцијал младих људи који тек треба да ступе на савремену дизајнерску сцену у области било које врсте издавачке делатности.

Најадекватнији начин за дефинисање конкурса била је директна сарадња са факултетима са којима сарађујемо, а за које знамо да имају развијену наставу обликовања књига на било ком нивоу студија. У томе нам је помогла Даница Бојић из Канцеларије за међународну сарадњу Факултета примењених уметности предлажући формирање позива, који се састојао од упутства професорима да номинују по три рада својих студената и до одређеног рока пошаљу фотографије на основу којих бисмо ми направили концепт изложбе.

Пристигли предлози радова одступали су од почетног поднасловa бијенала који се тицао искључиво књиге уметника и библиофилских издања, што нас је усмерило на промену тог поднасловa у уметност књиге, појма који обухвата обликовање књиге у сваком смислу.

Универзитети, академије и факултети са којима смо успоставили сарадњу у оквиру бијенала били су Краљевска академија ликовних уметности из Антверпена у Белгији; потом Естонска академија уметности из Таљина са које смо уједно очекивали посету професора Ленарта Менда (Lennart Mand), који је на Факултету примењених уметности водио радионицу повеза књига у кожи, а такође и радионицу повеза у оквиру бијенала у Дому културе студентски град; велики број изванредних књига стигао је са Академије за ликовну уметност

и обликовање из Љубљане, а књиге су биле изабране од стране професора Радована Јенка; из Загреба, књиге је номинovalo двоје ментора, са два различита департмана; један од факултета са којим имамо развијену сарадњу јесте Академија Јан Матејко из Кракова, а њихов експонат изазвао је највише пажње током изложбе. Књиге су номиноване и на Сарајевској Академији ликовних уметности, која нам је, историјски гледано, најближа по садржају наставе из области Графике књиге, а постоје чињенице које указују да је у формирању садржаја тог предмета на Сарајевској академији учествовао наш професор Богдан Кршић, те и да је некада постојала снажна сарадња између наша два факултета. И наравно, изложени су радови наших студената, изведених под менторством професора Мирјане Живковић и доцента Оливере Батајић Сретеновић.

Вредности тога шта смо урадиле постала сам свесна тек на дан отварања изложбе. Основале смо бијенале! Осећања поноса и неизмерне радости су се помешали. Када је коначно све било на свом месту, у дивној белој галерији Дома културе Студентски град, у којој је могла да се сагледа та дивна мрежа Факултета, са различитим приступима и стиливима, отворило се много тема за *чишћење* књиге, начина на које оне дефинишу идентитет сваког појединачног факултета, као и поднебља са којег су оне дошле, јер су све носиле неку посебност, а све заједно су свакако славиле уметност књиге.

Викторија Вичикова, »Ешјаа», Факултет примењених уметности у Београду, Србија